

Ärendenummer
TRV 2024/123627
Motpartens ärendenummer
LI2024/01709

Dokumentdatum
2025-03-03

Konfidentialitetsnivå
1 Ej känslig

Mottagare
Landsbygds- och
infrastrukturdepartementet
li.remissvar@regeringskansliet.se

Kopia till
li.transport.remissvar@regeringskansliet.se
Diariet
Gd-sekreterare
Verksgemensam styrning
Webb- och projektstöd

Svar på remiss gällande Transportstyrelsens rapport (TSG 2023-1619) om översyn av förarutbildningssystemet för behörighet B

Övergripande om förslaget

I uppdraget från Regeringen framgår bland annat att många blivande förare kommer otillräckligt förberedda till förarprovet. I remissen gör Transportstyrelsen bilden mer nyanserad, till exempel pekar rapporten på olika gruppers skilda förutsättningar att ta körkort. Den lyfter också nervositet som en stor anledning till att många individer misslyckas på prov.

Trafikverket delar den bild som rapporten lägger fram. Att genomföra förarprov är för majoriteten en sällanhändelse och det är känt för Trafikverket att många är nervösa inför den speciella situation som särskilt ett körprov innebär. Nervositet drabbar även dem som kommer väl förberedda till provet. År 2024 klarade 75 procent sitt körprov på första eller andra körprovet och 85 procent blev godkända inom tre försök. Ett resultat som Trafikverket ser positivt på.

En mindre andel behöver fyra eller fler försök för att bli godkända. Trafikverket har i samråd med Transportstyrelsen tryckt på behovet av stöd för de grupper av blivande förare som idag har särskilt svårt att tillgodogöra sig utbildningen och klara förarprovet, vilket också är ett av remissens mål. Trafikverkets bedömning är att lagda förslag inte i tillräcklig utsträckning skulle förbättra förarutbildningssystemet för dessa grupper.

Bättre möjligheter till privat övningskörning och en kurs i trafikkunskap inom den kommunala vuxenutbildningen kan underlätta att hitta en handledare

Ärendenummer
TRV 2024/123627
Motpartens ärendenummer
LI2024/01709

Dokumentdatum
2025-03-03

och att lära sig grundläggande trafik kunskap, men enligt Trafikverket träffar förslagen endast delar av de behov som blivande förare med stora svårigheter att tillgodogöra sig utbildning och klara förarprovet har.

Förslaget om vägledningstillfällen skulle innebära att alla blivande förare, även de som med nuvarande regelverk är väl förberedda vid prov, får en ökad kostnad för sitt körkort.

Införandet av obligatorium och barriärer i form av vägledningstillfällen och obligatorisk väntetid efter underkända prov skulle enligt Trafikverket också kunna strida mot målet att förarutbildningssystemet ska bli ”enklare och mer ändamålsenligt” (s. 34). Till skillnad från Transportstyrelsens slutsats att föreslagna åtgärder kan göra vägen till körkort enklare ”oavsett bakgrund, erfarenheter och språk” (s. 173) är det Trafikverket uppfattning att nämnda åtgärder riskerar att minska tillgängligheten till transportsystemet och att minska körkortstagandet.

Trafikverket vill lyfta några av förslagen som särskilt positiva och som myndigheten tillstyrker utan ytterligare synpunkter.

- Förslaget att ändra Trafikverkets instruktion skulle tydliggöra att Trafikverket har uppdrag att genomföra förarprov.
- En förlängd giltighetstid för kunskapsprovet kan minska den blivande förarens stress inför att bli godkänd på körprovet.
- Fortbildning för trafiklärare och utbildningsledare skulle kunna öka möjligheten att bibehålla, uppdatera och förnya nödvändig kunskap, färdighet och kompetens precis som befintlig fortbildning för förarprovare gör.

Trafikverket redogör nedan för specifika synpunkter på förslagen om vägledningstillfällen, obligatorisk väntetid efter underkänt prov, tid för körprov, informationsansvar samt tillsyn över förarprovningen.

Ärendenummer
TRV 2024/123627
Motpartens ärendenummer
LI2024/01709

Dokumentdatum
2025-03-03

Utbildningstillfällen med särskild inriktning på vägledning

Trafikverket avstyrker förslaget om obligatoriska vägledningstillfällen för alla, då det skulle leda till högre kostnader för en stor del av blivande förare. Obligatoriet skulle innebära en krångligare väg till körkort och motverka målbilden av ett enklare och mer ändamålsenligt förarutbildningssystem. Trafikverket anser att det föreslagna informationsmaterialet med stöd för privat övningskörning, rätt utformat och målgruppsanpassat, bör vara tillräckligt som vägledning. Många blivande förare klarar idag körprovet vid första försöket. De gör alltså redan idag en realistisk självskattning av sin förmåga som blivande förare.

Enligt remissen görs omprov i högre grad av blivande förare som är äldre, föredrar att göra kunskapsprovet på ett annat språk än svenska och i lägre grad har haft möjlighet att mängdträna med handledare. Trafikverket kan inte se hur vägledningstillfällena, som bygger på samtal, reflektion och resonemang kommer att hjälpa gruppen med begränsad eller ingen möjlighet att uttrycka sig och förstå svenska.

Transportstyrelsen uttrycker förhoppning att trafikskolorna ska kunna hitta sätt att hantera språksvårigheter. Trafikverket invänder mot detta och anser att det måste säkerställas att blivande förare, även de med språksvårigheter och andra särskilda behov, kan tillgodogöra sig den vägledning som utbildningstillfällena syftar till. Myndigheten ifrågasätter också att trafikskolorna har möjlighet och incitament att lägga de resurser som krävs för att erbjuda vägledning anpassad till blivande förares eventuella språksvårigheter och andra särskilda behov.

Transportstyrelsen föreslår att vägledningen, precis som riskutbildningen, ska ske före kunskapsprovet, med motiveringen att hålla ihop den teoretiska och den praktiska delen av utbildningen. Transportstyrelsen ser fortfarande fördelen med att hålla ihop förarproven men ger uttryck för att det kan bli svårt när man samtidigt vill förlänga giltighetstiden till 1 år. Trafikverkets uppfattning är att tidpunkten för eventuella vägledningstillfällen är av stor betydelse. Om båda vägledningstillfällena skulle äga rum innan kunskapsprovet, riskerar de blivande förarnas insikter vara inaktuella då det är dags för körprov.

Trafikverkets bedömning är att vägledningstillfällena riskerar att bli moment som den blivande föraren endast ”bockar av”. Särskilt om den blivande

Ärendenummer
TRV 2024/123627
Motpartens ärendenummer
LI2024/01709

Dokumentdatum
2025-03-03

föraren har begränsad erfarenhet av problembaserad undervisning med hög grad av elevaktivitet, reflektion och självskattning och utmaningar att ta till sig trafiklärarens återkoppling och vägledning.

Trafikverket anser att effekten av andra förslag med samma mål (stöd för privat övningskörning, information till blivande förare, handledarutbildning, fortbildning av trafiklärare och utbildningsledare, förlängd giltighetstid för kunskapsprov) bör utvärderas innan man överväger att införa ett obligatorium för alla. Skulle förslaget om vägledningstillfällen ändå bli verklighet anser Trafikverket att det är av stor betydelse att de kvalitetssäkras genom tillsyn.

Vägledningstillfällen, om de införs, innebär ett hinder för prov om den blivande föraren inte har genomfört sina två vägledningstillfällen vid provtillfället. Trafikverket vill lyfta vikten av att ett sådant hinder förs in i Transportstyrelsens it-system likt andra hinder som redan gäller.

Obligatorisk väntetid efter underkänt prov

Trafikverket ställer sig tveksamma till införandet av en obligatorisk väntetid efter underkänt prov. Trafikverkets bedömning är att åtgärden inte hjälper de individer som har särskilt svårt att tillgodogöra sig utbildningen och klara förarprovet. För de blivande förare som bedöms som väl förberedda, men inte klarar provet på grund av andra orsaker, till exempel nervositet, är åtgärden också onödigt begränsande.

Trafikverket välkomnar incitament som leder till mer utbildning och förberedelse. Flera av förslagen i remissen förväntas leda till att en större andel blivande förare kommer bättre förberedda till prov. Får dessa förslag förväntad effekt bör behovet av en obligatorisk väntetid minska. Trafikverket anser att övriga förslag först bör följas upp och utvärderas innan begränsande åtgärder och obligatorium införs. Om förslaget ändå införs är det Trafikverkets uppfattning att en regel om obligatorisk väntetid ska träda in först efter två underkända prov. På så sätt skulle väntetiden inte drabba dem som är väl förberedda inför provet och blir underkända av andra anledningar som en väntetid inte påverkar.

Trafikverket ser fördelar med harmonisering med övriga EU, vilket en obligatorisk väntetid skulle bidra till. Rapporten lyfter positiva effekter i andra EU-länder med samma eller liknande regelverk. Trafikverket har inte tagit del av någon evidens för att en obligatorisk väntetid skulle ha en effekt på

Ärendenummer
TRV 2024/123627
Motpartens ärendenummer
LI2024/01709

Dokumentdatum
2025-03-03

godkännandefrekvensen. I dialog med andra länder har det framkommit att skälet för en sådan åtgärd främst varit ett signalvärde.

Om en obligatorisk väntetid införs, skulle det innebära att det finns hinder för prov i de fall väntetiden träder in. Som ovan nämnt vill Trafikverket lyfta att sådana hinder ska föras in i Transportstyrelsens it-system.

Tid för körprov

Den totala provtiden för körprov är som remissen konstaterar inte reglerad. Enligt regelverket ska körtiden, körning mot angivet mål, vara under minst 25 minuter. Trafikverket har inte kännedom om tillsynsärenden med avvikelser avseende körtid. Det är också Trafikverkets uppfattning att körprovets tid saknar koppling till remissens övergripande mål om fler bättre förberedda blivande förare och ett enklare och mer ändamålsenligt utbildningssystem.

Den lösning som remissen föreslår, förlängd total provtid från 45 minuter till 50–55 minuter, skulle få långtgående konsekvenser för blivande förare. Färre prov per dag skulle göra det svårare att hitta lediga tider. Förändringen skulle i förlängningen också kunna leda till ökade kostnader för den blivande föraren.

Vid en eventuell framtida ändring av provtiden behöver en ny konsekvensutredning göras utifrån aktuella förutsättningar vid den tidpunkten. En ändring kan innebära att avgifterna behöver ses över, vilket alltså kan leda till en avsevärd fördyring för blivande förare.

Såsom framgår av remissen ser Trafikverket över alternativa arbetsätt för att säkerställa att även blivande förare med kognitiva eller språkliga svårigheter, får tillräckligt med tid för att ta till sig information såväl inför provet som återkopplingen efter ett underkänt prov. Arbetet pågår inom Trafikverket och har inte resulterat i något färdigt förslag, i motsats till vad remissen gör gällande.

Körprovets olika delar är i dag reglerat i Transportstyrelsens föreskrifter om förarprov. Trafikverket efterfrågar mer flexibilitet och mindre detaljstyrning av körprovet, till exempel avseende inledningen, för att utforma en provsituation som är ändamålsenlig.

Ärendenummer
TRV 2024/123627
Motpartens ärendenummer
LI2024/01709

Dokumentdatum
2025-03-03

Informationsinsatser och utökat informationsansvar

Remissens förslag att ge Transportstyrelsen ett utökat informationsansvar skulle innebära ökade kostnader och finansiering genom ett utökat anslag till Transportstyrelsen. Samverkan med Trafikverket och nyttjande av redan etablerade kommunikationskanaler skulle däremot kunna bidra till lägre kostnader för staten. Ett önskat läge vore att Trafikverket tidigt fick ta del av data från Transportstyrelsen om de som sökt körkortstillstånd för att etablera kontakt och kommunikation i förberedande syfte, detta skulle även underlätta prognosmodeller för provverksamheten.

Trafikverket har under lång tid byggt upp olika kommunikationskanaler till målgruppen blivande förare, särskilt unga körkortstagare. Trafikverket Förarprov kommunicerar med körkortstagaren i fokus, och de kundlöftesmätningar som görs löpande vittnar om att blivande förare är oerhört nöjda med Trafikverkets information. 2024 låg kundnöjdheten på 88 procent.

Trafikverket Förarprov bedömer att fortsatt nyttjande av etablerade kanaler är till fördel för användare och också kostnadseffektivt då initiala investeringar redan är gjorda.

För blivande förare torde en myndighetsgemensam kommunikation i etablerade kanaler upplevas mer enkel och ändamålsenlig än kommunikation från två olika myndigheter. Trafikverket föreslår därför att Transportstyrelsen ges i uppdrag att samverka med Trafikverket för att möjliggöra att redan upparbetad kommunikation tidigare når blivande förare. Ett sätt vore att Transportstyrelsen delar data med Trafikverket Förarprov om dem som söker körkortstillstånd. Med sådan data kan Trafikverket lättare vägleda blivande förare till de väl utvecklade kommunikationskanaler som Trafikverket tillhandahåller.

I de utskick Transportstyrelsen gör i samband med körkortstillstånd skulle till exempel en uppmaning att ta del av Trafikverkets kommunikationskanaler kunna läggas till, såsom @forarprov på Instagram, pod "Klar för Körkort", trafikverket.se/korkort.

Ärendenummer
TRV 2024/123627
Motpartens ärendenummer
LI2024/01709

Dokumentdatum
2025-03-03

Tillsyn över förarprovningen

Transportstyreslen föreslår en möjlighet att meddela förelägganden och vite mot den som bedriver förarprovningen. Trafikverket ser en stor risk för godtycklighet om Transportstyrelsen skulle meddela förelägganden baserat på den tillsyn som i dag sker med enskilda förarprovare som utgångspunkt.

Trafikverket arbetar i dag enligt väl utvecklade kvalitetsledningssystem med egenkontroller och revision. Att införa systemtillsyn skulle vara mer effektivt för tillsynsmyndigheten och kunna göras till en betydligt lägre kostnad än dagens tillsyn av enskilda förarprovare. Systemtillsyn skulle även vara ett medel för att komma åt brister i förarprovningen som är av organisatorisk karaktär. Det skulle främja ett enhetligt förarprovssystem och kunna bidra till att öka rättssäkerheten.

Remissen nämner tid för körprov som ett exempel på organisatorisk brist som identifierats vid tillsyn över Trafikverket. Trafikverket tycker detta är anmärkningsvärt eftersom myndigheten inte har kännedom om tillsynsärenden med avvikelser avseende tid för körprov. Om Transportstyrelsen skulle ha möjlighet att meddela förelägganden och vite i samband med tillsyn anser Trafikverket att det förutsätter att tillsynen sker i form av systemtillsyn för att det ska bli tydligt vad Transportstyrelsen utövar tillsyn över.

Trafikverkets uppfattning är att tillsynen över förarprovningen på sikt bör gå från dagens tillsyn av enskilda förarprovare till enbart systemtillsyn. Tillsynen över förarprovningen regleras emellertid i körkortsdirektivet och en förflyttning behöver därför ske på EU-nivå.

Övriga synpunkter

Angående effekter och konsekvenser för Trafikverket

Enligt Transportstyrelsens konsekvensbedömning kommer flera förslag att bidra till färre prov vilket ger lägre intäkter och kostnader för Trafikverket. Trafikverket bedömer inte att förslagen kommer att innebära några betydande förändringar för myndighetens kostnader. Däremot kan lägre intäkter göra att Trafikverket behöver se över kostnaderna. Det kommer inte påverka statens finanser då Trafikverket Förarprov har krav på full kostnadstäckning.

Ärendenummer
TRV 2024/123627
Motpartens ärendenummer
LI2024/01709

Dokumentdatum
2025-03-03

Om förslagen om vägledningstillfällen och obligatorisk väntetid efter underkänt prov blir verklighet kommer Trafikverket att behöva genomföra mindre anpassningar av it-system för att kunna ta emot information från Transportstyrelsen om hinder för prov. Det gäller under förutsättning att den huvudsakliga utvecklingen sker i Transportstyrelsens it-system.

Egenkontroll och systemtillsyn av utbildare

Trafikverket ser en risk med att egenkontroller och systemtillsyn är för svaga verktyg vid tillsyn av utbildare eftersom variationen torde vara stor inom branschen avseende omfattning av systematiskt kvalitetsarbete. Trafikverket tycker därför att det är positivt att frågan fortsätter att utredas. Kvalitetssäkringen av utbildare och utbildningsmaterial är av stor betydelse eftersom kvaliteten på utbildningen avspeglas i blivande förarens provresultat.

Beslut i detta ärende har fattats av generaldirektör Roberto Maiorana. Föredragande har varit Kristina Hagberg, resultatenhetschef Förarprov. I den slutliga handläggningen har Bo Netz, kontaktperson på Verksgemensam styrning deltagit.

Roberto Maiorana
Generaldirektör

Ärendenummer
TRV 2024/123627
Motpartens ärendenummer
LI2024/01709

Dokumentdatum
2025-03-03

Julia Andrén
Verksamhetsutvecklare

julia.andren@trafikverket.se
Direkt: 010-123 80 55

Trafikverket

Adress: 781 89 Borlänge
Besöksadress: Röda vägen 1
Telefon: 0771-921 921
trafikverket.se

Dokumentegenskaper, Ärendenummer TRV 2024/123627, Motpartens ärendenummer LI2024/01709, Dokumentdatum 2025-03-03, Dokumenttyp BREV. Konfidentialitetsnivå.1 Ej känslig

Ovanstående textfält är endast avsett att läsas digitalt och får ej tas bort. Det innehåller uppgifter från sidhuvudet och gör att dokumentets egenskaper blir tillgängliga enligt Lag (2018:1937) om tillgänglighet till digital offentlig service.